

Crna Gora

Ministarstvo zdravlja

Godišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana 2022-2023 za
sprovođenje Programa za prevenciju štetne upotrebe alkohola i
alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori za period od
2022. do 2024. godine, za 2022. godinu

Mart 2023. godine

SADRŽAJ:

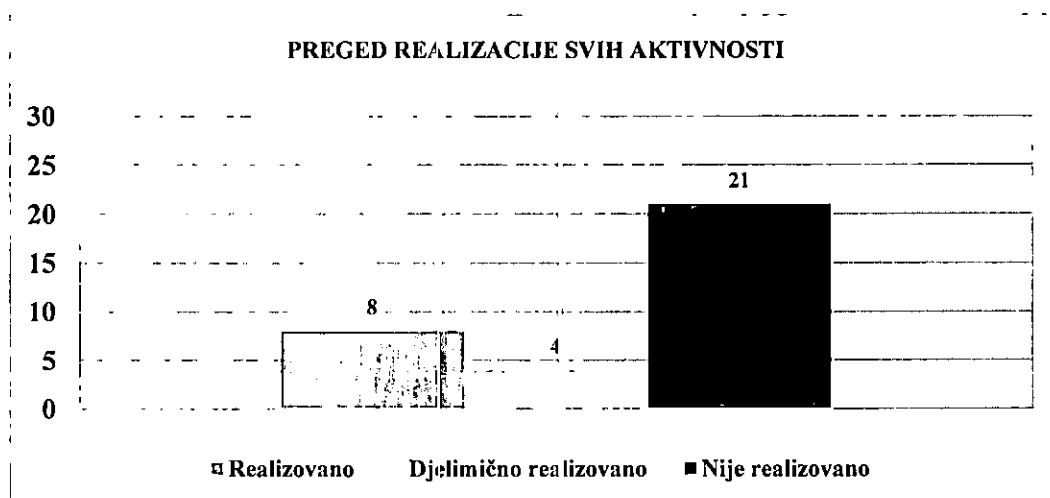
I UVODNI REZIME	3
II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA	5
III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE	14
IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA	27

I UVODNI REZIME

Program za prevenciju štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori za period od 2022-2024. godine (u daljem tekstu: Program), sa pratećim Akcionim planom za period 2022-2023 godine, drugi je strateški dokument u ovoj oblasti. Ministarstvo zdravlja Crne Gore prepoznalo je problematiku prekomjernog konzumiranja alkohola i efekata koje ono izaziva kako na društvo, tako i na ekonomiju, zbog čega je pristupilo izradi Programa u saradnji sa drugim institucijama kako bi se ostvario pozitivan učinak, a to je unapređenje stanja u ovoj oblasti.

Akcioni plan za sprovođenje Programa za prevenciju štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori za period od 2022. – 2024. godine, predstavlja operacionalizaciju operativnih ciljeva koji su utvrđeni Programom. Tokom jednogodišnje realizacije Akcionog plana 2022-2023, realizovano je 8 (24%) od ukupno 33 planiranih aktivnosti, djelimično realizovano 4 aktivnosti (12%), a nije realizovano 21 (64%) planiranih aktivnosti, što je prikazano u Grafiku 1.

Grafik 1. Pregled realizacije aktivnosti u odnosu na uljupan broj predviđenih aktivnosti u 2022. godini

Stepen realizacije aktivnosti u 2022. godini je smanjen (za sve operativne ciljeve) zbog nedostatka finansijskih sredstava, ali i uticaja globalne pandemije izazvane korona virusom Covid – 19 u Crnoj Gori, tj. preraspodjele kadrovskih, finansijskih i drugih resursa što je dovelo do zastoja ili ograničenja u sprovođenju aktivnosti. Osim toga, značajno je otežao i usporio rad službi hakerski napad na sve Vladine portale koji je trajao nekoliko mjeseci tokom 2022. godine.

U tekstu koji slijedi nalazi se osvrt na dostignute vrijednosti indikatora učinka nakon jedne godine implementacije akcionog plana, i to:

Oblast Prevencija - Operativnog cilja 1. Podignuta svijest o štetnoj upotrebi alkohola i sa alkoholom povezanih poremećaja: Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti:

- potvrđuje se negativan trend u ostvarivanju Indikatora učinka 1: *Procenat učesnika u skriningu koji su prošli kroz kratku intervenciju i upućeni u CZMZ i upućeni na dalji hospitalni tretman u odnosu na ukupan broj učesnika obuhvaćenih skriningom.* Program skrininga alkoholizma nije započet u 2022. godini, ali su stvoreni svi preduslovi za njegovo sprovođenje u 2023. godini.
- očekuje se pozitivan trend u ostvarivanju Indikatora učinka 2: *Stepen konzumacije alkohola u opštoj populaciji (po polu i starosti)* i Indikatora učinka 3: *Stepen konzumacije alkohola među mladima (po polu i starosti).* Kako nijesu sprovedena nova istraživanja nije moguće dati informacije o vrijednostima indikatora učinka. Međutim, sprovedene su brojne preventivne aktivnosti sa ciljem smanjenja stepena konzumacije alkohola među svim populacijama.

Oblast Liječenje/Tretman - Operativnog cilja 2. Unaprijeđen sistem praćenja i podrške osobama sa problemom zloupotrebe alkohola: Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se

- pozitivan trend u ostvarivanju Indikatora učinka 1: *Dostupan i raznovrstan program psihosocijalne podrške za osobe sa problemom zloupotrebe alkohola i članove njihovih porodica.* I javni i NVO sektor pruža različite programe podrške za ovu populaciju.
- negativan trend u u ostvarivanju Indikatora učinka 2: *Broj osoba sa problemom zloupotrebe alkohola.* Nijesu uspostavljeni registri koji bi pratili ovu oblast i dali preciznije podatke. Generalno, veoma je kompleksan i izazovan proces uspostavljanja i popunjavanja registara u Crnoj Gori.

Oblast Nadzor - Operativnog cilja 3.1 Uspostavljen efikasan sistem nadzora nad konzumiranjem i reklamiranjem alkoholnih pića

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju Indikatora učinka 1: *Nadzor nad prodajom alkoholnih pića maloljetnicima u ugostiteljskim i maloprodjanim objektima.* Uprava policije imala je ključnu ulogu u ovoj oblasti, kontinuirano sprovodeći različite aktivnosti.

Operativnog cilja 3.2. Unaprijeđena regulativa u oblasti štetnog uticaja alkohola: Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se generalan pozitivan trend u ostvarivanju Indikatora učinka 1. *Usaglašeni akti sa direktivama EU o audiovizuelnim medijskim uslugama.* Zakon o audiovizuelnim medijima je u procesu izrade i imaće ključnu ulogu u postizanju ovog cilja.

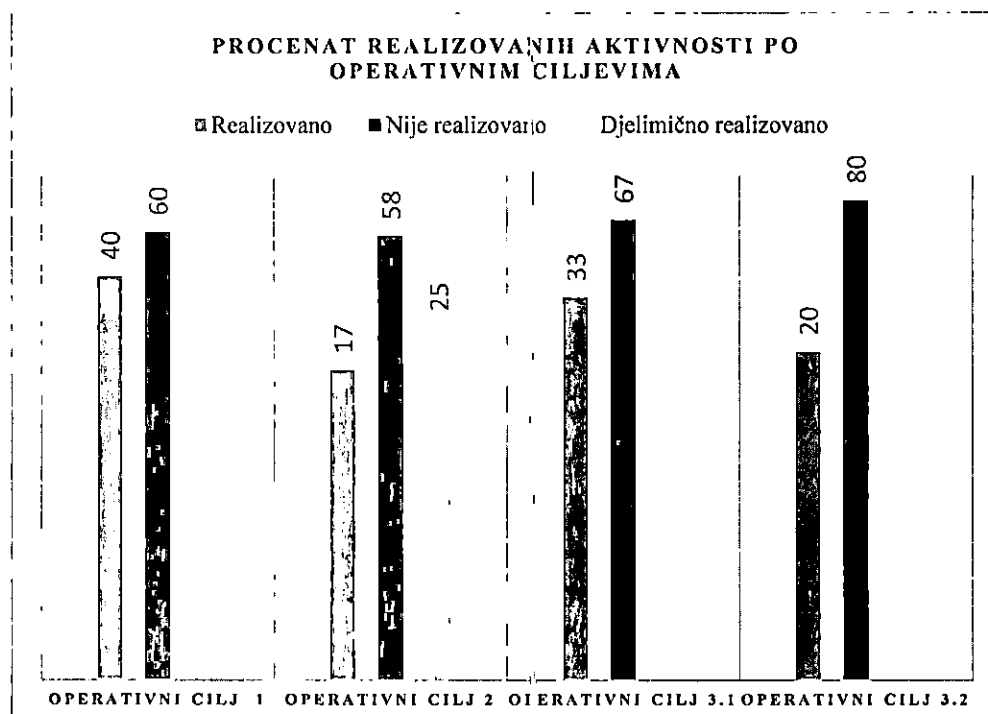
II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Programa za prevenciju štetne upotrebe alkohola i alkohol uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori za 2022. godinu, sadrži pregled realizovanih aktivnosti definisanih Akcionim planom. U izvještaju je dat pregled realizovanih aktivnosti u 2022. godini, kao i aktivnosti koje nijesu realizovane u navedenom periodu.

Tokom jednogodišnjeg perioda realizovano je 8 (24%) od ukupno 33 planiranih aktivnosti, djelimično realizovano 4 aktivnosti (12%), a nije realizovano 21 (64%) planiranih aktivnosti. Detaljan pregled realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima u 2022. godini prikazan je u Grafiku 2.

Stepen realizacije aktivnosti u 2022. godini je smanjen zbog nedostatka finansijskih sredstava a usljed uticaja pandemije COVID-19 i opredjeljenja sredstava za druge budžetske stavke. Osim toga, značajno je otežao i usporio rad hakerski napad na sve Vladine portale koji je trajao nekoliko mjeseci tokom 2022. godine. Na realizaciji ovih aktivnosti u narednom periodu će se kontinuirano raditi.

Grafik 2. Pregled realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima u 2022. godini

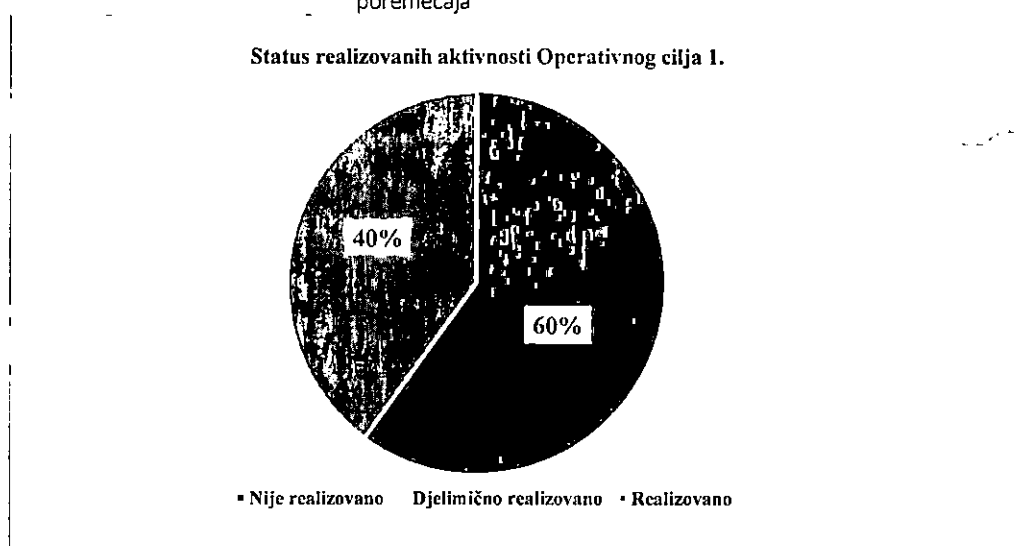

OBLAST 1 – PREVENCIJA

OPERATIVNI CILJ 1: Podignuta svijest o štetnoj upotrebi alkohola i sa alkoholom povezanih poremećaja

Akcionim planom planirano je da se ovaj cilj postigne sprovođenjem 10 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. dat u Grafiku 3. Pokazuje da je 40% aktivnosti realizovano, a 60% nerealizovano.

Grafik 3. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. Podignuta svijest o štetnoj upotrebi alkohola i sa alkoholom povezanih poremećaja

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se negativan trend u ostvarivanju indikatora učinka 1: *Procenat učesnika u skriningu koji su prošli kroz kratku intervenciju i upućeni u CZMZ i upućeni na dalji hospitalni tretman u odnosu na ukupan broj učesnika obuhvaćenih skriningom.* Program skrininga alkoholizma nije započet u 2022. godini, ali su stvoreni svi preduslovi za njegovo sprovođenje u 2023. godini. Izazov u sprovođenju ove aktivnosti predstavljala je njegova obimnost, obzirom da je prije svega potrebno obuhvatiti edukacijom sve domove zdravlja u Crnoj Gori i što veći broj izabranih ljekara koji bi sprovodili ovaj Program. S druge strane, planom KME nije bila predviđena edukacija ljekara, ali se ova prepreka prevazišla i u 2023. godini planom KME planirana je obuka ljekara za sprovođenje programa skrininga alkoholizma. Edukaciju će sprovoditi stručnjaci IJZCG.

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti očekuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka 2: *Stepen konzumacije alkohola u opštoj populaciji (po polu i starosti)* i indikatora učinka 3: *Stepen konzumacije alkohola među mladima (po polu i starosti).* Kako nijesu sprovedena nova istraživanja nije moguće dati informacije o vrijednostima indikatora učinka. Izazov u ostvarenju ovog cilja je nepostojanje ovih istraživanja, koja su se najčešće sprovodila uz pomoć donacija i

međunarodnih projekata. Očekuje se da će se do kraja sprovođenja ovog strateškog dokumenta istraživanja sprovesti i da će se obezbijediti podaci koji će pomoći u određivanju vrijednosti indikatora. S druge strane, veliki broj aktivnosti je sproveden u cilju smanjenja stepena konzumacije alkohola u opštoj populaciji, a naročito među mladima, i to:

- o Sprovođenje informativnih i edukativnih programa svih populacionih grupa o posljedicama štetnog konzumiranja alkohola,
- o Aktivnosti na obilježavanju dana borbe protiv alkoholizma/dan otvorenih vrata na odjeljenjima za liječenje bolesti zavisnosti,
- o Sprovođenje kampanja za jačanje javne svijesti o štetnoj upotrebi alkohola pri učestvovanju u saobraćaju
- o Edukacija učenika od strane policije

Ključna dostignuća u realizaciji aktivnosti Operativnog cilja 1. je realizacija aktivnosti:

JU za rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica realizovao je predavanja i edukacije o bolestima zavisnosti - uključujući i alkohol. Organizovana je edukacija za stručna lica u Zavodu za socijalnu i dječiju zaštitu - u formi webinara. Održana su i predavanja u okviru gradske opštine Golubovci - trbinina i u Srednjoj stručnoj školi „Sergije Stanić” - od strane stručnih lica. Realizovano je i predavanje o bolesti zavisnosti u okviru ljetnjeg dječijeg kampa na Veruši.

NVO CAZAS je:

- o realizovao 4 žive biblioteke u saradnji sa Omladinskim centrima na temu zloupotrebe alkohola i droga. Ciljna grupa su bili mladi uzrasta od 15 do 30 godina. Svakom pojedinačnom živom bibliotekom obuhvaćeno je 15 mladih osoba.
- o realizovao obuku za stručne radnike/ce “Zloupotreba psihoaktivnih supstanci i porodični sistem”, na kojoj je učesće uzelo 15 predstavnika institucija, NVO koje se u svom radu susreću sa osobama koje konzumiraju alkohol i/ili droge
- o realizovao predavanje za mlade o alkoholizmu 1. aprila (Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma) u saradnji sa Omladinskim centrom u Podgorici i udruženjem AA,
- o 15 učesnika na predavanju.
- o izradio video na temu zloupotrebe alkohola – ličnog iskustva liječene osobe, koji je objavljen na društvenim mrežama organizacije CAZAS, Kuće zdravlja Glavnog grada, youtube-u, kao i emitovan na lokalnoj Gradskoj televiziji.

Sprovedene su brojne promotivne aktivnosti za Dan borbe protiv alkoholizma. Tako su KCCG i zaposleni u Klinici za psihijatriju organizovali promotivne aktivnosti za Dan mentalnog zdravlja i Dan borbe protiv alkoholizma u holu KCCG, u vidu informisanja, podjele bedževa, flajera i postera

sa ključnim porukama. DZ Podgorica obilježio je Dan borbe protiv alkoholizma pod parolom "Budi pametan, budi trijezan". CZM DZ Podgorica omogućio je 4. i 5. aprila preglede bez zakazivanja i čekanja za dobijanje psihosocijalne podrške.

Uprava policije kontinuirano sprovodi kampanje za jačanje javne svijesti o štetnoj upotrebi alkohola pri učestvovanju u saobraćaju. Osim toga, službenici Uprave policije su u 2022. godini održali 45 predavanja „Prevenција zloupotrebe opojnih droga i alkohola“ u 26 škola kojima je prisustvovalo 1.950 učenika.

Ipak, zbog nedostatka finansijskih sredstava ili dovoljno kadra koji bi realizovao sve aktivnosti, sledeće nijesu realizovane, i predlaže se njihova realizacija u narednom periodu, i to:

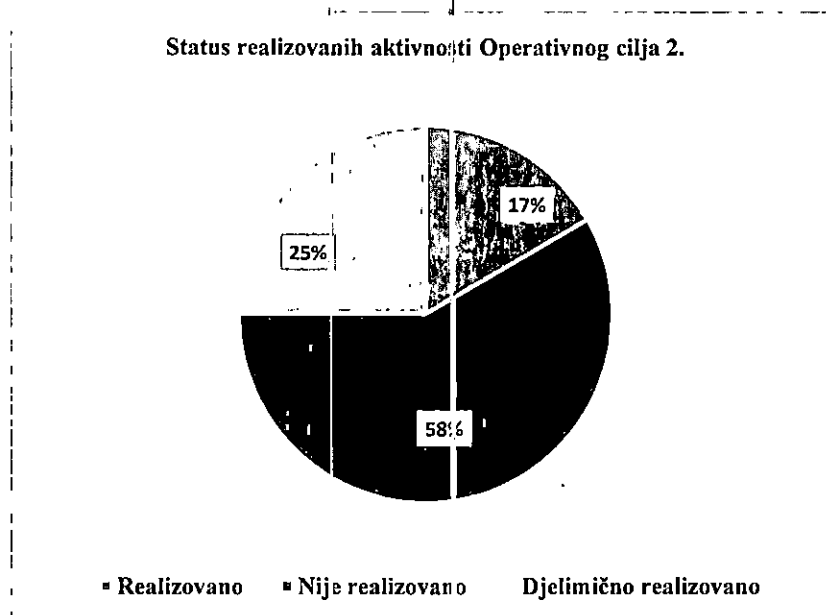
- Implementacija programa skrininga alkoholizma u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Kroz program KME za 2023. godinu planirana je edukacija izabranih ljekara za primjenu programa skrininga za alkoholizam nakon koje će započeti ovaj program sa sprovođenjem.
- Nastavak edukacije izabranih doktora (za djecu, odrasle i žene) i medicinskih sestara o štetnosti konzumacije alkohola na zdravlje
- Savjetodavno-obrazovni rad sa stručnim saradnicima u nastavi i nastavnicima o posljedicama štetnog konzumiranja alkohola
- Organizovati jednodnevnu nacionalnu konferenciju o alkoholizmu,
- Izrada i distribucija upozorenja o zdravstvenim posljedicama konzumacije nelegalnog alkohola, Kontinuirano sprovođenje programa edukacije roditelja/staratelja o načinu prepoznavanja i prevenciji rizičnog ponašanja djece i mladih

OBLAST 2 – LIJEČENJE / TRETMAN

OPERATIVNI CILJ 2: Unaprijeđen sistem praćenja i podrške osobama sa problemom zloupotrebe alkohola

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 12 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 2. dat u Grafiku 4. pokazuje da je realizovano/djelimično realizovano 42% planiranih aktivnosti (2 realizovana i 3 djelimično realizovane), dok je 58% aktivnosti nerealizovano.

Grafik 4. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 2. Unaprijeđen sistem praćenja i podrške osobama sa problemom zlouptrbe alkohola

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka 1: *Dostupan i raznovrstan program psihosocijalne podrške za osobe sa problemom zlouptrbe alkohola i članove njihovih porodica*, i negativan trend u ostvarivanju indikatora učinka 2: *Broj osoba sa problemom zlouptrbe alkohola*.

- Pozitivnom trendu indikatora učinka 1: *Dostupan i raznovrstan program psihosocijalne podrške za osobe sa problemom zlouptrbe alkohola* doprinijela je realizacija aktivnosti "Sprovođenje grupnog programa za osobe sa problemom zlouptrbe alkohola i članove njihovih porodica". Tačnije, u JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica se sprovodi grupna porodična terapija sa članovima porodica klijenata i klijentkinja koji su na tretmanu, a nakon 6 mjeseci boravka klijenta/kinje u ustanovi. Takođe, Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota sprovodi jednom nedeljno grupnu terapiju. Osim toga, nekoliko NVO u Crnoj Gori sprovodi aktivnosti individualne, ali i grupne podrške. Zaključuje se da i javni i NVO sektor pruža različite programe podrške za ovu populaciju. Ipak, potrebno je ojačati ulogu primarne zdravstvene zaštite, edukovati kadar i omogućiti sprovođenje grupnog tretmana i savjetovanja za ovu ciljnu grupu, u onim Centrima za mentalno zdravlje koji imaju kapacitete za sprovođenje istog. Izazov u sprovođenju ove aktivnosti je velika opterećenost stručnog kadra, ali i neadekvatni prostorni kapaciteti u nekim CZM.

Osim gore navedenih, ključna dostignuća ka ostvarenju Operativnog cilja 2. je realizacija aktivnosti:

- JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica sklopila je memorandum o saradnji sa Specijalnom psihijatrijskom bolnicom Dobrota, uspostavila je saradnju sa Centrom za mentalno zdravlje Podgorica i organizovani su sastanci Multidisciplinarnog tima, sa ciljem nalaženja rješenja za hospitalni tretman žena zavisnica.
- JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica obezbijedila je nastavak saradnje sa Opštinom Tivat - Memorandum o saradnji. Opština Tivat osobama kojima treba pomoć u liječenju od alkohola plaća naknadu za smještaj u ovoj ustanovi. Potrebno je nastaviti aktivnosti afirmisanja opština da osobama kojima treba pomoć u liječenju od alkohola plate naknadu u JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica, kako bi se što većem broju osoba iz cijele Crne Gore koje imaju potrebu za ovom vrstom tretmana omogućila besplatna rehabilitacija i resocijalizacija.
- Nakon otpusta sa institucionalnog tretmana, institucije obavještavaju Centre za socijalni rad o korisniku/pacijentu. Tako su Centri za socijalni rad su u 2022. godini dodijelili 4 (četiri) socijalna radnika osobama sa problemom zloupotrebe alkohola nakon otpusta iz institucionalnog tretmana (2 JU Centar za socijalni rad za Glavni grad Podgorica, opštinu u okviru Glavnog grada Golubovci i opštinu Tuzi i 2 JU Centar za socijalni rad opštine Berane, Andrijevica i Petnjica).

Nerealizacija ostalih planiranih aktivnosti najviše je uslovljena nedostatkom finansijskih sredstava ili nedovoljnim kadrom za njihovo sprovođenje, i predlaže se njihova realizacija u narednom periodu. Nerealizovane aktivnosti su:

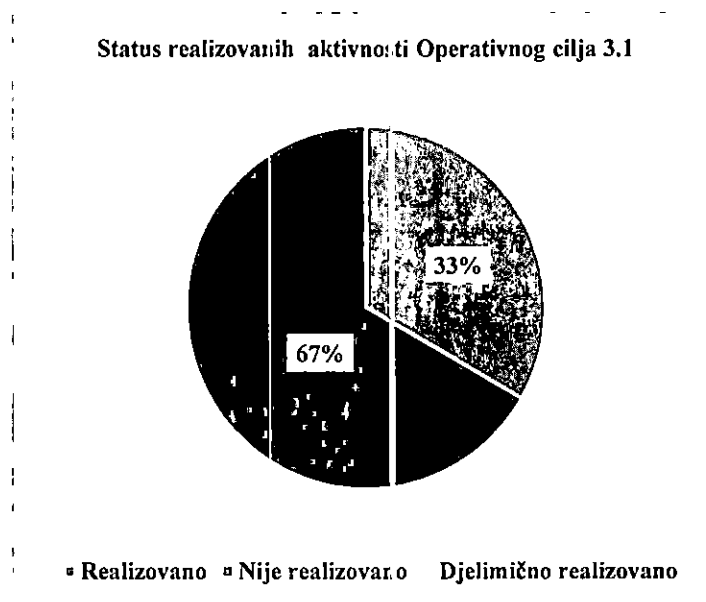
- Inicirati izmjenu Zakona o zbirkama podataka kojom će biti predviđena izrada Registra o posljedicama štetne upotrebe alkohola
- Uspostavljanje i održavanje pouzdanog i održivog sistema registracije i praćenja morbiditeta i mortaliteta uzrokovanih alkoholom
- Edukacija timova CZMZ i Savjetovaništa za mlade o sprovođenju Programa za sprovođenje grupne terapije za osobe sa problemom zloupotrebe alkohola i članove njihovih porodica
- U postojećim savjetovaništima za mlade unaprijediti dostupnost informacija i mogućnost stručne podrške
- Izrada Protokola o postupanju nakon detekcije intoksikacije alkoholom maloljetnika za službe hitne pomoći
- Podrška liječenim zavisnicima prilikom zapošljavanja ili mogućem prekvalifikovanju radi bolje resocijalizacije kroz odgovarajući program
- Napraviti listu svih NVO organizacija koje se bave problematikom zavisnosti i napraviti strateški plan o saradnji i pružanju usluga

Generalno, veoma je kompleksan i izazovan proces uspostavljanja i popunjavanja registara u Crnoj Gori, pa tako i Registra o posljedicama štete upotrebe alkohola koji je planiran da se izradi.

OPERATIVNI CILJ 3.1.: Uspostavljen efikasan sistem nadzora nad konzumiranjem i reklamiranjem alkoholnih pića

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 6 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 3. dat u Grafiku 5. pokazuje da je realizovano svega 2 (33%) planiranih aktivnosti, dok je 4 (67%) nerealizovanih.

Grafik 5. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 3.1. Uspostavljen efikasan sistem nadzora nad konzumiranjem i reklamiranjem alkoholnih pića

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju Indikatora učinka 1: *Nadzor nad prodajom alkoholnih pića maloljetnicima u ugostiteljskim i maloprodjanim objektima*. Uprava policije imala je ključnu ulogu u ovoj oblasti, kontinuirano sprovodeći različite aktivnosti.

Ključna dostignuća ka ostvarenju Operativnog cilja 3.1. je realizacija aktivnosti Uprave policije i značajno povećanje u odnosu na postavljene početne vrijednosti. Službenici Uprave policije su u 2022. godini sproveli 163 akcije "Zabrana točenja alkohola maloljetnim licima", tokom kojih su kontrolisana 772 ugostiteljska objekta u kojima je zatečeno ukupno 220 maloljetnih lica.

Osim toga, Uprava za inspekcijske poslove promovisala je telefonski broj za prijavu nepravilnosti 080/555-555. U trenutku sačinjavanja ovog izvještaja Ministarstvo zdravlja nije dobilo tačan podatak u broju promotivnih aktivnosti, broju upućenih poziva i posebno broju poziva za prijavu nepravilnosti u oblasti kršenja zakona u oblasti zabrane/prodaje alkohola maloljetnicima. Glavni izazov u sprovođenju aktivnosti u nadležnosti Uprave za inspekcijske poslove je nedovoljno kadra i preopterećenost postojećeg.

Nerealizacija ostalih planiranih aktivnosti najvećim dijelom uslovljena nedostatkom finansijskih sredstava ili nedovoljno kadra za njihovo sprovođenje i predlaže se njihova realizacija u narednom periodu. Nerealizovane aktivnosti su:

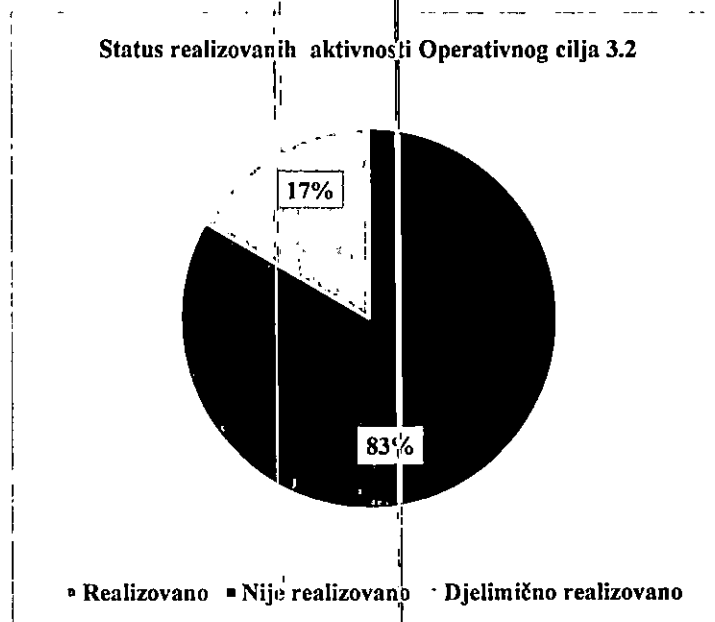
- Povećati kapacitete turističke inspekcije zapošljavanjem novih inspektora i povećanjem broja ovlašćenih lica za vršenje inspekcijskog nadzora
- Uspostavljanje efikasnih sistema nadzora nad reklamiranjem alkoholnih proizvoda od strane javnih agencija sa jasnim kaznama
- Izrada programa edukacije za ugostitelje i vlasnike prehrambenih trgovina o zakonskoj regulativi i stanju i poslasticama zloupotrebe alkohola kod mladih
- Sprovođenje programa edukacije za vlasnike prehrambenih trgovina i prodavce, kao i ugostitelje

Ministarstvo zdravlja je planiralo da u 2023. godini finansira projekte NVO u oblasti prevencije štetne upotrebe alkohola, i planirano je da se kroz ovo rješenje realizuju aktivnosti edukacije ugostitelja i vlasnike prehrambenih trgovina.

OPERATIVNI CILJ 3.2: Unaprijeđena regulativa u oblasti štetnog uticaja alkohola

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 5 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 3.2. dat u Grafiku 6. pokazuje da je djelimično realizovana svega 1 (17%) planirana aktivnost, dok je 5 (83%) nerealizovanih.

Grafik 6. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 3.2. Unaprijeđena regulativa u oblasti štetnog uticaja alkohola

Ipak, analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju Indikatora učinka 1: *Usaglašeni akti sa direktivama EU o audiovizuelnim medijskim uslugama*, jer je glavna aktivnost koja doprinosi realizaciji ovog cilja u procesu realizacije, tj. Ministarstvo kulture i medija je pokrenulo izmjenu Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama, a konačna izrada i usvajanje dokumenta planirana je za IIIQ2023, u skladu sa Programom rada Vlade za 2023. godinu.

Posljednja planirana aktivnost u AP nije realizovana u svom punom smislu (predloženo je povećanje akciza na alkohol), jer je Ministarstvo finansija izmjenu Zakona o akcizama započelo u 2022. godini, ali nijesu planirane izmjene u pogledu akciza na alkohol jer su i visine akciza u pogledu propisanih minimuma i u pogledu obuhvata proizvoda koji se tretiraju već u potpunosti usklađeni sa Direktivama EU. Stoga nije potrebno planirati realizaciju ove aktivnosti u narednom periodu.

Nerealizacija ostalih planiranih aktivnosti najvećim dijelom uslovljena nedostatkom finansijskih sredstava ili nedovoljno kadra za njihovo sprovođenje i predlaže se njihova realizacija u narednom periodu. Nerealizovane aktivnosti su:

- Formiranje Komisije/Savjeta za alkohol
- Izrada izvještaja o stanju u oblasti alkohola sa preporukama za dalje potrebne izmjene postojeće regulative
- Izmjena zakonske regulative u oblasti alkohola u skladu sa Izvještajem

III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE

OBLAST 1 - PREVENCIJA
Operativni cilj 1: Podignuta svijest o štetnoj upotrebi alkohola i sa alkoholom povezanih poremećaja

Indikator učinka 1: Procenat učesnika u skriningu koji su prošli kroz kratku intervenciju i upućeni u CZMZ i upućeni na dalji hospitalni tretman u odnosu na ukupan broj učesnika obuhvaćenih skriningom	Početna vrijednost: 0%	Ciljna vrijednost: 20%
Indikator učinka 2: Stepen konzumacije alkohola u opštoj populaciji (po polu i starosti)	Početna vrijednost: Prema podacima iz Istraživanja o kvalitetu života, životnim stilovima i zdravstvenim rizicima stanovnika Crne Gore iz 2017. godine 60% stanovništva je makar jednom u posljednjoj godini konzumiralo alkoholno piće	Ciljna vrijednost: Smanjiti konzumaciju za 50 %
Indikator učinka 3: Stepen konzumacije alkohola među mladima (po polu i starosti)	Početna vrijednost: Prema podacima iz ESPAD istraživanja iz 2019. godine u prethodnih 12 mjeseci, alkohol je konzumiralo više od šest među deset učenika (63%), među njima više dječaka nego djevojčica (68% naspram 57%)	Ciljna vrijednost: Smanjiti konzumaciju na 50 %

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.1. Implementacija programa skrininga alkoholizma u primarnoj zdravstvenoj zaštiti	Broj pacijenata koji su obuhvaćeni programom Broj ljekara koji su implementirali program	Ministarstvo zdravlja; Domovi zdravlja;	Kont.	Kont.		2023	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
1.2. Nastavak edukacije izabranih doktora (za djecu, odrasle i žene) i medicinskih sestara o štetnosti konzumacije alkohola na zdravlje	Broj održanih edukacija Broj edukovanih zdravstvenih radnika	Ministarstvo zdravlja; Institut za javno zdravlje; Domovi zdravlja;	Kont.	Kont.		2023	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
1.3. Sprovođenje informativnih i edukativnih programa svih populacionih grupa o	Broj održanih edukacija Broj učesnika	Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta; Institut za javno	Kont.	Kont.	Realizovano JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika		0 €	Nedostupno	Redovna budžetska sredstva	Nastavak edukativnih radionica, tribina o

<p>posljedicama štetnog konzumiranja alkohola</p>		<p>zdravlje; Domovi zdravlja; JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica; Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota; NVO;</p>			<p>psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica realizovao je predavanja i edukacija o bolestima zavisnosti- uključujući i alkohol. Organizovana je i edukacija za stručna lica u Zavodu za socijalnu i dječiju zaštitu- u formi webinara.</p> <p>Održana su i predavanja u okviru gradske opštine Golubovci- tribina i u Srednjoj stručnoj školi „Sergije Stanić“- od strane stručnih lica. Realizovano je i predavanje o bolesti zavisnosti u okviru ljetnjeg dječijeg kampa na Veruši.</p> <p>NVO CAZAS je:</p> <ul style="list-style-type: none"> -realizovao 4 žive biblioteke u saradnji sa Omladinskim centrima na temu zloupotrebe alkohola i droga. Ciljna grupa su bili mladi uzrasta od 15 do 30 godina. Svakom pojedinačnom živom bibliotekom obuhvaćeno je 15 mladih osoba. -realizovao obuku za stručne radnike/ce "Zloupotreba psihoaktivnih supstanci i porodični sistem", na kojoj je učesće uzelo 15 predstavnika institucija, NVO koje se u svom radu susreću sa osobama koje konzumiraju alkohol i/ili droge - realizovao predavanje za mlade o alkoholizmu 1.aprila (Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma) u saradnji sa 			<p>podatak</p>		<p>bolestima zavisnosti</p>
---	--	---	--	--	---	--	--	----------------	--	-----------------------------

					<p>Omladinskim centrom u Podgorici i udruženjem AA - 15 učesnika na predavanju.</p> <p>Izradio video na temu: zloupotrebe alkohola – ličnog iskustva liječene osobe, koji je objavljen na društvenim mrežama organizacije CAZAS, Kuće zdravlja Glavnog grada, youtube-u, kao i emitovan na lokalnoj Gradskoj televiziji.</p>					
1.4. Aktivnosti na obilježavanju dana borbe protiv alkoholizma/dan otvorenih vrata na odjeljenjima za liječenje bolesti zavisnosti	<p>Broj održanih događaja</p> <p>Broj učesnika</p> <p>Broj medijskih objava</p>	<p>Ministarstvo zdravlja;</p> <p>Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta; Uprava policije; Institut za javno zdravlje; KCCG; Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota;</p>	<p>II kvartal 2022</p> <p>i</p> <p>II kvartal 2023</p>	<p>II kvartal 2022</p> <p>i</p> <p>II kvartal 2023</p>	<p>Realizovano</p> <p>KCCG i zaposleni u Klinici za psihijatriju organizovali su promotivne aktivnosti za Dan mentalnog zdravlja i Dan borbe protiv alkoholizma u holu KCCG, u vidu informisanja, podjele bedževa, flajera i postera sa ključnim porukama:</p> <p>DZ Podgorica obilježio je Dan borbe protiv alkoholizma na parolom "Budi pametan, budi trijezan". Cilj obilježavanja ovog datuma je skretanje pažnje na štetan uticaj alkohola na organizam, na opasnost zavisnosti od alkohola i na uzroke koji dovode do takvih stanja. CZM DZ Podgorica omogućio je 4. i 5. aprila preglede bez zakazivanja i čekanja za dobijanje psihosocijalne podrške.</p>	2 000 €	0 €	<p>Redovna budžetska sredstva</p> <p>Sredstva NVO</p>	<p>JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica planirala je obilježavanje ovog datuma 2023. godine.</p>	
1.5. Savjetodavno-obrazovni rad sa stručnim saradnicima u nastavi i nastavnicima u posljednjem štetnog konzumiranja alkohola	<p>Broj održanih radionica</p> <p>Broj edukovanih nastavnika i</p>	<p>Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta; Institut</p>	Kont.	Kont.		2023-2024	0 €	0 €	<p>Redovna budžetska sredstva</p>	

	stručnih saradnika u nastavi	za javno zdravlje;								
1.6. Organizovati jednostavnu nacionalnu konferenciju o alkoholizmu	Organizovana konferencija Broj učesnika	Ministarstvo zdravlja; Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta; Uprava policije; Institut za javno zdravlje; KCCG; Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota; NVO	III kvartal 2022	III kvartal 2022.		2023-2024	3 000 €	0 €	Redovna budžetska sredstva Donacije	
1.7. Sprovođenje kampanja za jačanje javne svijesti o štetnoj upotrebi alkohola pri učestvovanju u saobraćaju	Broj kampanja	Uprava policije; NVO;	Kont.	Kont.	Realizovano Uprava policije akcije sprovodi kontinuirano,		0€	0 €	Redovna budžetska sredstva	
1.8. Izrada i distribucija upozorenja o zdravstvenim posljedicama konzumacije nelegalnog alkohola	Izrađena i distribuirana upozorenja	Ministarstvo zdravlja; Institut za javno zdravlje; NVO;	II kvartal 2022	IV kvartal 2022		2023-2024	2 000 €	0 €	Redovna budžetska sredstva Donacije	
1.9. Kontinuirano sprovođenje programa edukacije roditelja/staratelja o načinu prepoznavanja i prevenciji rizičnog ponašanja djece i mladih	Broj održanih edukacija Broj roditelja/staratelja koji su prošli program edukacije	Domovi zdravlja; Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta; Institut za javno zdravlje; NVO;	Kont.	Kont.			0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
1.10. Edukacija učenika od strane policije	Ukupan broj učenika koji su prisustvovali edukacijama iz svih škola	Uprava policije; Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta;	II kvartal 2022	IV kvartal 2023	Realizovano: Službenici Uprave policije su u 2022. godini održali 45 predavanja „Prevencija zloupotrebe opojnih droga i alkohola“ u 26 škola kojima je prisustvovalo 1.950 učenika		0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	

OBLAST 2 – LIJEČENJE / TRETMAN

Operativni cilj 2: Unaprijeđen sistem praćenja i podrške osobama sa problemom zloupotrebe alkohola

<p>Indikator 2.1.1: Broj osoba sa problemom zloupotrebe alkohola u kojima je uspostavljena psihosocijalna podrška za osobe sa problemom zloupotrebe alkohola i članove njihovih porodica</p>	<p>Početna vrijednost: Ne postoje psiho-socijalni programi podrške (u ustanovama u kojima se sprovodilo se stopiralo zbog pandemije)</p>	<p>Ciljna vrijednost: Uspostavljeno 5 grupa za psihosocijalnu podršku podrške za osobe sa problemom zloupotrebe alkohola i članove njihovih porodica</p>
<p>Indikator 2.1.2: Broj osoba sa problemom zloupotrebe alkohola</p>	<p>Početna vrijednost: Ne postoje po JUCI/registri</p>	<p>Ciljna vrijednost: Dostupni podaci/Registar u funkciji</p>

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 2.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
2.1. Organizovati multiresorske sastanke sa ciljem nalaženja rješenja za hospitalni tretman žena zavisnica	Broj sastanaka	Ministarstvo zdravlja; KCCG Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota; UIKS; JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka Gora;	I kvartal 2022	IV kvartal 2022	Djelimično realizovano JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica sklopila je memorandum o saradnji sa Specijalnom psihijatrijskom bolnicom Dobrota, uspostavila je saradnju sa Centrom za mentalno zdravlje Podgorica i organizovani su sastanci Multidisciplinarnog tima.	2023	1000 €	Nedostupan podatak	Redovna budžetska sredstva	
2.2. Inicirati izmjenu Zakona o zbirkama podataka kojom će biti predviđena izrada Registra o posljedicama štetne upotrebe alkohola	Registar o posljedicama štetne upotrebe alkohola predviđen	Ministarstvo zdravlja; Institut za javno zdravlje Crne Gore;	I kvartal 2022	IV kvartal 2022		2023-2024	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	

	Zakonom o zbirkama podataka									
2.3. Uspostavljanje i održavanje pouzdanog i održivog sistema registracije i praćenja morbiditeta i mortaliteta uzrokovanih alkoholom	Dostupni podaci morbiditeta i mortaliteta uzrokovanih alkoholom	Institut za javno zdravlje Crne Gore	I kvartal 2023	IV kvartal 2023		2023-2024	15000€	0 €	Redovna budžetska sredstva	
2.4. Izrada Programa za sprovođenje grupne terapije za osobe sa problemom zloupotrebe alkohola i članove njihovih porodica	Izrađen Program	Ministarstvo zdravlja; Domovi zdravlja; Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota; Centri za socijalni rad; JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica; NVO;	I kvartal 2022	II kvartal 2022	Djelimično realizovano Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota je izradila program za svoju ustanovu.	2023-2024	2 000 €	0	Redovna budžetska sredstva Donacije	Preporučuje se izrada Programa za sve ustanove i one CZM koji imaju kapacitete za njihovo sprovođenje
2.5. Edukacija timova CZMZ i Savjetovališta za mlade o sprovođenju Programa za sprovođenje grupne terapije za osobe sa problemom zloupotrebe alkohola i članove njihovih porodica	Broj edukacija Broj učesnika	Domovi zdravlja; Ministarstvo zdravlja; Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota; KCCG; NVO;	II kvartal 2022	Kont.		2023	5 000 €	0 €	Redovna budžetska sredstva Donacije	

2.6.Sprovedenje grupnog programa za osobe sa problemom zloupotrebe alkohola i članove njihovih porodica	Broj grupa Broj polaznika programa Izveštaji CZMZ	Domovi zdravlja; Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota; NVO;	III kvartal 2022	Kont.	<p>Realizovano</p> <p>U JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica se sprovodi grupna porodična terapija sa članovima porodica klijenata i klijentkinja koji su na tretmanu, a nakon 6 mjeseci boravka klijenta/kinje u ustanovi.</p> <p>Specijalna psihijatrijska bolnica Dobrota sprovodi na jednom nedeljno grupnu terapiju.</p>		0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
2.7.U postojećim savjetovalištim za mlade unaprijediti dostupnost informacija i mogućnost stručne podrške	Broj održanih edukacija Broj mladih koji su posjetili savjetovalište	Domovi zdravlja; Ministarstvo zdravlja; Ministarstvo prosvjete, nauke kulture i sporta;	Kont.	Kont.			0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
2.8. Izrada Protokola o postupanju nakon detekcije intoksikacije alkoholom maloljetnika za službe hitne pomoći	Izrađen Protokol	Ministarstvo zdravlja; Zavod za hitnu medicinsku pomoć; Ministarstvo finansija i socijalnog staranja; Domovi	I kvartal 2022	IV kvartal 2022		2023-2024	2 000 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	

		zdravlja; NVO;								
2.9. Afirmisati opštine da osobama kojima treba pomoć u liječenju od alkohola plate naknadu u JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica	Broj sastanaka sa opštinama Broj opština koje će podmiriti troškove liječenja	JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju u korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica; Ministarstvo zdravlja; Lokalne samouprave;	I kvartal 2022	IV kvartal 2023	Djelimično realizovano JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Kakaricka gora Podgorica obezbijedila je nastavak saradnje sa Opštinom Tivat-Memorandum o saradnji.	2023	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	Planirati saradnju i sa drugim opštinama, kako bi dale svoj doprinos u participaciji tretmana u ustanovi za svoje građane/ke.
2.10. Podrška liječenim zavisnicima prilikom zapošljavanja ili mogućem prekvalifikovanju radi bolje resocijalizacije kroz odgovarajući program	Broj osoba kojima je pružena podrška	Zavod za zapošljavanje Ministarstvo finansija i socijalnog staranja;	I kvartal 2022	IV kvartal 2023		2023-2024	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
2.11. Dodijeliti socijalnog radnika zavisniku od alkohola nakon institucionalnog tretmana	Broj zavisnika od alkohola kojima je dodijeljen socijalni radnik	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja; Centri za socijalni rad;	Kont.	Kont.	Realizovano Centri za socijalni rad su u 2022. godini dodijelili 4 (četiri) socijalna radnika korisnicima nakon izlaska iz institucionalnog tretmana (2 JU Centar za socijalni rad za Glavni grad Podgorica, opštinu u okviru Glavnog grada Golubovci i opštinu Tuzi i 2 JU Centar za socijalni rad opštine Berane, Andrijevica i Petnjica).		0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
2.12. Napraviti listu svih NVO organizacija koje se bave problematikom zavisnosti i	Napravljen strateški plan o saradnji i	Ministarstvo zdravlja; Ministarstvo prosvjete, nauke kulture	I kvartal 2022	IV kvartal 2023		2023-2024	2 000 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	

napraviti strateški plan o saradnji i pružanju usluga	pružanju usluga sa NVO	i sporta; Uprava policije; NVO;									
OBLAST 3 – NADZOR I REGULATIVA											
Operativni cilj 3.1 : Uspostavljen efikasan sistem nadzora nad konzumiranjem i reklamiranjem alkoholnih pića											
Indikator učinka 1: Nadzor nad prodajom alkoholnih pića maloljetnicima u ugostiteljskim i maloprodajnim objektima				Početna vrijednost: 48 akcija policije, 1812 kontrolisanih ugostiteljskih objekata u 2020.godini				Ciljna vrijednost: Povećan broj akcija i kontrola za 20%			
<i>Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 3.</i>	<i>Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda</i>	<i>Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti</i>	<i>Datum početka</i>	<i>Planirani datum završetka</i>	<i>Status realizacije</i>	<i>Novi rok realizacije (odgovarajuće)</i>	<i>Sredstva planirana</i>	<i>Sredstva realizovana</i>	<i>Izvor finansiranja</i>	<i>Preporuke za naredni period sprovođenja</i>	
3.1.1. Povećati kapacitete turističke inspekcije zapošljavanjem novih inspektora i povećanjem broja ovlašćenih lica za vršenje inspeksijskog nadzora.	Broj inspektora Broj ovlašćenih lica za vršenje nadzora	Uprava za inspeksijske poslove	I kvartal 2022	IV kvartal 2023		2023-2024	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva		
3.1.2. Uspostavljanje efikasnih sistema nadzora nad reklamiranjem alkoholnih proizvoda od strane javnih agencija sa jasnim kaznama	Uspostavljen sistem nadzora	Uprava za inspeksijske poslove	II kvartal 2022	Kont.		2023-2024	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva		
3.1.3. Jačanje uloge policije u smanjenju posljedica štetne upotrebe alkohola- kontrola diskoteka, zgrada, kvartova	Broj kontrola/akcija	Uprava policije	Kont.	Kont.	Realizovano Službenici Uprave policije su u 2022. godini sproveli 163 akcije "Zabranu točenja alkohola maloljetnim licima", tokom kojih su kontrolisana 772 ugostiteljska objekta u kojima je zatečeno ukupno 220 maloljetnih lica		0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva		

3.1.4. Izrada programa edukacije za ugostitelje i vlasnike prehrambenih trgovina o zakonskoj regulativi i stanju i poslasticama zloupotrebe alkohola kod mladih	Izrađen program	Ministarstvo zdravlja; Institut za javno zdravlje; Uprava za inspeksijske poslove; Uprava policije; Privredna komora Crne Gore; Udruženje ugostitelja; Udruženje mladih preduzetnika; NVO	I kvartal 2022	IV kvartal 2024		2023-2024	2 000 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
3.1.5. Sprovođenje programa edukacije za vlasnike prehrambenih trgovina i prodavce, kao i ugostitelje	Broj polaznika obuka	Ministarstvo zdravlja; Institut za javno zdravlje; Uprava za inspeksijske poslove; Uprava policije; Privredna komora; NVO;	Kont.	Kont.		2023-2024	10 000 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
3.1.6. Promovisati telefonski broj Uprave za inspeksijske poslove za prijavu nepravilnosti	Broj promotivnih aktivnosti	Uprava za inspeksijske poslove; Mediji; NVO;	Kont.	Kont.	Realizovano		1 000 €	Nedostupan podatak	Redovna budžetska sredstva	

Operativni cilj 3.2 : Unaprijeđena regulativa u oblasti štetnog uticaja alkohola

Indikator učinka 1: Usaglašeni akti sa direktivama EU o audiovizuelnim medijskim uslugama				Računna vrijednost: Zakoni nisu u potpunosti usaglašeni			Cijena vrijednost: Zakoni nisu u potpunosti usaglašeni			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 4.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja

3.2.1 Formiranje Komisije/Savjeta za alkohol	Izveštaji o radu komisije/savjeta	Ministarstvo zdravlja; IJZCG; KCCG; DZ; Inspekcija; Policija; Ministarstvo poljoprivrede; NVO;	I kvartal 2022	II kvartal 2022		2023	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
3.2.2 Izrada izvještaja o stanju u oblasti alkohola sa preporukama za dalje potrebne izmjene postojeće regulative	Izrađen izvještaj	Komisija za alkohol	II kvartal 2022	IV kvartal 2022		2024	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
3.2.3 Izmjena zakonske regulative u oblasti alkohola u skladu sa Izveštajem	Broj izmijenjenih akata	Ministarstvo poljoprivrede; Uprava za inspeksijske poslove; Uprava policije; Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava; Ministarstvo zdravlja;	I kvartal 2023	IV kvartal 2023		2023-2024	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	
3.2.4 Izmjena Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama	Usvojen Zakon o audiovizuelnim medijskim uslugama	Agencija za elektronske medije	I kvartal 2022	I kvartal 2022	Djelimično realizovano Ministarstvo kulture i medija je pokrenulo aktivnost a konačna izrada i usvajanje dokumenta planirana je za IIIQ2023.	2023.	0€	0 €	Redovna budžetska sredstva	
3.2.5 Izmjena Zakona o akcizama u dijelu povećanja akciza na alkohol	Usvojene izmjene zakona	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	I kvartal 2022	II kvartal 2022		-	0 €	0 €	Redovna budžetska sredstva	Nije potrebno planirati realizaciju ove aktivnosti

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA

Jačanje uloge primarne zdravstvene zaštite u oblasti sprečavanja upotrebe i zloupotrebe alkohola. Cilj Ministarstva zdravlja je jačanje uloge primarne zdravstvene zaštite u oblasti zaštite i unapređenja zdravlja građana, a samim tim i rasterećenje sekundarnog i tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite. Planirano je uspostavljanje Programa skrininga alkoholizma u domovima zdravlja, i očekuje se posvećenost ljekara u njegovom sprovođenju.

Preporučuje se da se za naredni period uspostavi saradnja sa međunarodnim organizacijama koje bi dale podršku, ekspertski i finansijski, sa sprovođenjem nekih aktivnosti.

Koordinacija. Potrebno je uspostaviti djelotvornu koordinaciju i saradnju između institucija, zdravstvenih ustanova i Ministarstva zdravlja u implementaciji aktivnosti.

Obezbijediti finansijska sredstva. Neophodno je obezbijediti finansijska sredstva za sprovođenje aktivnosti i rad tijela za njihovo sprovođenje.

Afirmacija i razmjena primjera dobre prakse. Za određene aktivnosti potrebno je da se afirmišu svi nosici za njihovo sprovođenje i da se unaprijedi saradnja i razmjena primjera dobre prakse.

Multisektorska saradnja. Preporučuje se jačanje multisektorske saradnje kako bi se ciljevi ovog Programa ispunili i kako bi što veći broj relevantnih aktera bio uključen u njihovo sprovođenje.

Istraživanja. Potrebno je napraviti plan i pripremu za sprovođenje standardizovanih istraživanja koji bi pružili informacije o prevalenciji upotrebe alkohola kako u opštoj populaciji, tako i među mladima.